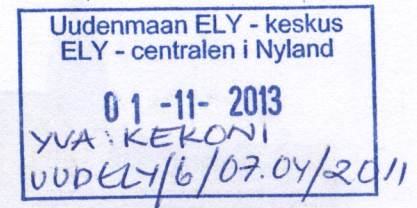

VERTAILU YVA-MENETTELYN JA ÖSTERSUNDOMIN YLEISKAAVAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELYN VÄLILLÄ

1.11.2013 / TP

Tarkastelussa verrataan keskenään YVA-lainsäädännön mukaisen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn vaatimuksia ja Östersundomin yleiskaavoituksessa käytettyä vaikutusten arviointimenettelyä keskittyen rai-
deliikenteen vaikutusten arviointi -näkökulmaan. Mit-
ten hyvin Östersundomin yleiskaavan raideratkaisujen
vaikutusten arviointi vastaa YVA-lainsäädännön mu-
kaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä?

Prosessien vastaavuutta arvioitaessa keskeisiksi nousevat vaihtoehtojen selvittäminen, arvioinnin vuorovaikuttei-
suus sekä itse arvioinnin sisältö ja sen dokumentointi. Tarkastelua tehtäessä yleiskaavaehdotuksen laatiminen ja
sen vaikutusten arviointi ovat kesken. Tässä vaiheessa punnittavana onkin erityisesti se, onko luonnosvaiheen
nähtävänä olleella aineistolla pätevyys YVA-lain arviointidokumentaationa - onko aineisto verrattavissa arvioin-
tiselostukseen? Arvioitaessa sitä, kuinka hyvin osalliset ovat voineet arvioida ja vertailla eri raidevaihtoehtoja ja
niiden vaikutuksia, on huomionarvoista todeta, että vaikka nähtävillä olleeseen kaavaluonnokseen oli valittu vain
yksi metrolinjaus nähtävänäoloaineistoon kuuluneet raideselvitykset sisälsivät useita erilaisia vaihtoehtoja sekä
metro- että pikaraitiotiejärjestelmästä.

Raideratkaisuja oli kaavaluonnosvaiheessa selvitetty erilliselvityksillä, joiden tuloksia oli yleispiirteisesti tiivistetty
kaavaluonnoksen selostukseen. Itämetron esiselvityksessä¹ sekä Östersundomin pikaraitiotie-esiselvityksessä² oli
kummassakin tarkasteltu useaa eri vaihtoehtoa. Selvityksiin sisältyi myös vaikutusten arviointia. Erilliselvitykset
kuuluvat kaavaluonnoksen nähtävänäoloaineistoon ja olivat saatavilla muun muassa Östersundomin yleiskaavan
omilla nettisivuilla³ alustavan luonnoksen ollessa nähtävillä keväällä 2011. Nähtävänäoloaineiston liikenneselvi-
tyksiin kuuluivat:

- Östersundomin metron ja pikaraitiotien esiselvitykset, tiivistelmä
- Östersundomin pikaraitiotien esiselvitys
- Itämetron esiselvitys
- Östersundomin raidevaihtoehtojen vertailu
- Östersundomin yleiskaava-alueen joukkoliikenneselvitys, luonnos
- Östersundomin alueen liikenteen nykytilaselvitys
- Östersundomin yleiskaavan tie- ja pääkatuverkkoselvitys
- Majvikin metron esiselvitys
- Helsinki-Porvoo-kehysuunnitelma, liikennejärjestelmäselvitys

Luonnoksen nähtävänäolon jälkeen laadittiin saadun palautteen perusteella viisi erilaista kaavaluonnosta, joista
tehtiin liikennejärjestelmävertailu. Tässä vaiheessa kaikki suunnittelussa esillä olleet raide- ja maankäyttövaiht-
toehdot tehtyine arviointineen koottiin erillisiksi raporteiksi ("Luonnosvaihtoehtojen arviointi ja vertailu"). Teh-
tyyn vertailuun perustuen luottamusmiehille ja Östersundom toimikunnalle esitettiin vaihtoehtoa B tulevan kaa-
vaehdotuksen pohjaksi kevättalvella 2012. Vaihtoehdot ja arviointi- ja vertailuraportit laitettiin kaavahankkeen
nettisivuille. Kaavaehdotus päätettiin laatia vaihtoehtoon B pohjalta.

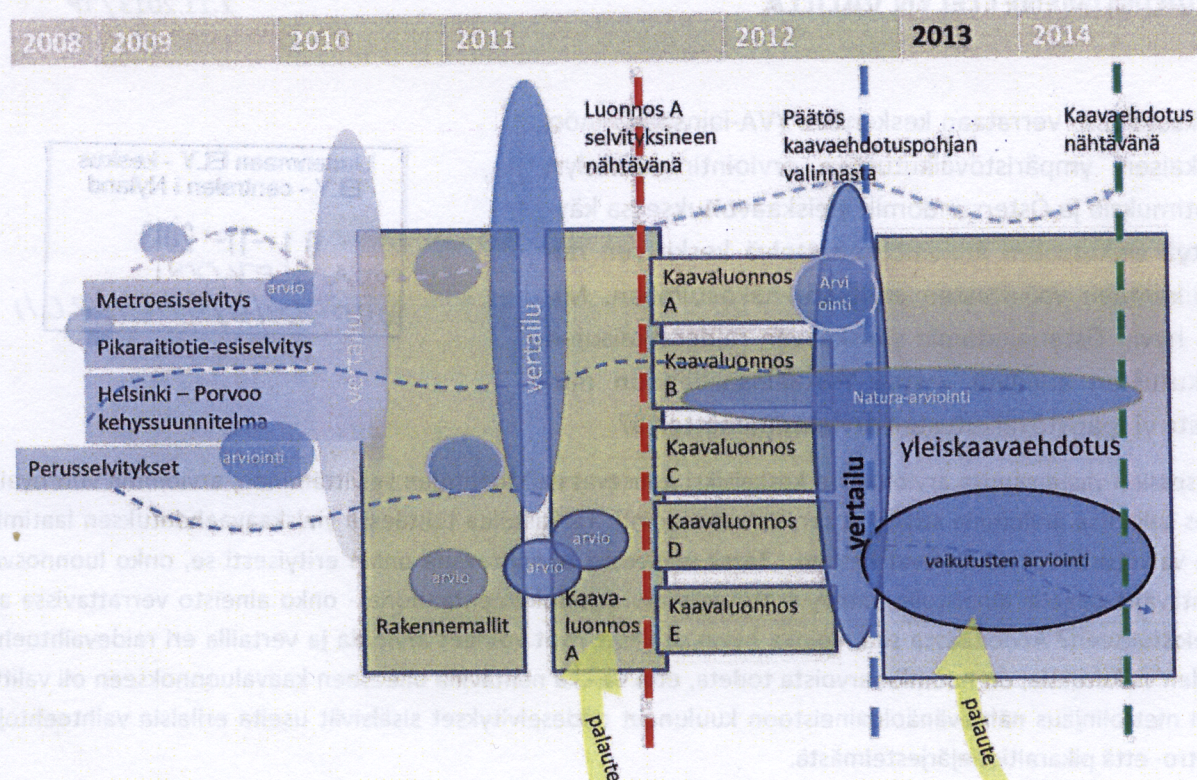
Kaavaprosessi on esitetty seuraavassa kaaviossa.

¹ http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/ostersundom/itametron_esiselvitys_2010.pdf

² http://www.hel2.fi/ksv/julkaisut/ostersundom/Pikaraitiotien_esiselvitys.pdf

³ <http://yhteinenostersundom.fi/yleiskaava/aineistot/>

KAAVIO: Vaikutusten arviointi ja Östersundomin yleiskaavaprosessi

Tämän vertailun alussa on esitetty maankäyttö- ja rakennuslain sekä YVA-lain keskeiset vaatimukset. Seuraavaksi on referoitu yleiskaavan osallistumis- ja arviointiohjelmassa esitetty arvioinnin sisältö. Tarkempi vertailtu YVA-lainsäädännön arviointiohjelman vaatimusten ja Östersundomin yleiskaava-aineiston välillä on tehty erikseen. Prosessien vuorovaikutusta ja osallisten vuorovaikutusmahdollisuuksia on verrattu sekä esitetty kaavaluonnoksen toteutuneet vuorovaikutusmenettelyt. Yleiskaavaprosessin vuorovaikutuspuutteeksi voidaan lukea, ettei luonnoksesta pyydetty lausuntoja kaikilta itämetron todennäköisen vaikutusalueen kunnilta. Kaavaprosessin heikkoutena oli myös helmikuulle osunut OAS:n palautteenantoaika, joka oli 30 päivää lyhyempi. Kaavaluonnoksen ja sen sisältämien raideratkaisujen arviointien dokumentaatioita on verrattu YVA-lain arviointiselostuksen vaatimuksiin. Hanksuunnitelman puuttuminen heikentää jonkin verran kaavaprosessissa esitetyn raidehankkeen tietotasoa verrattuna YVA-lain vaatimuksiin.

Alla on esitetty tiivistetysti todetut eroavaisuudet.

KAAVIO: YVA-menettelyn vaatimukset ja Östersundomin yleiskaavan luonnosprosessi

Östersundomin yleiskaavaluonnokset ja kaavaprosessi		
YVA:n vaatimukset	arvioitavat asiakokonaisuudet	++, vastaa, jopa laajempi
	arviointiohjelman vaatimukset	-, ei täysin vastaa, hanksuunnitelma puuttuu, vaihtoehdot esiselvityksissä
	osalliset	-, Itämetron vaikutusalueen kaikilta kunnilta ei pyydetty lausuntoa
	tiedottaminen	-, OAS:n mielipiteiden antoaikaa alle 30 pv
	arviointimenettely ja siihen osallistuminen	asiantuntija-arviointi, -, osallistuminen lähinnä kaavaratkaisujen punnintaan
	arviointiselostus	-, luonnoksen kaavaselostuksessa tiivistetty vaikutusten arviointi, erilliset raportit, hanksuunnitelma puuttuu, luonnoksen kaavaselostuksessa ei esitetä suhdetta ympäristönsuojeluohjelmiin

ÖSTERSUNDOMIN YLEISKAVALUONNOKSET

LAINSÄÄDÄNTÖPOHJAA

Taulukossa lakiviitteet kursivoituina

MRL

Kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

ARVIOINNIN KOHDE

Yleiskaavaratkaisun mukaisen maankäyttökokonaisuuden toteuttaminen, jossa yksi tekijä on liikennejärjestelmä

YVA-MENETTELY

YVA-laki

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joista Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen täytäntöön paneminen edellyttää arviointia taikka joista saattaa aiheutua merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia Suomen luonnon ja muun ympäristön erityispiirteiden vuoksi.

Arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen ..., joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

Harkittaessa vaikutusten merkittävyyttä yksittäistapauksessa on sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne.

Huomioita: Kaavassa on ratkaistu maankäytön kokonaisuus, joka sisältää sekä laajan yhdyskuntarakenteen laajennuksen että sitä palvelevan raideratkaisun. Voidaan ajatella, että raide tarvitaan juuri uuden maankäytön takia ja että varsinkin raidehankkeen toteuttamatta jättäminen, 0-vaihtoehto, aiheuttaisi merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

Yksittäinen hanke:

metrohanke, pikaraitiotiehanke

Huomioita: ÖYK:n mahdollistamista hankkeista myös muut kuin raidehankkeet voivat vaatia YVA-menettelyn: siltahankkeet, voimalinjahankkeet, kallio-puhdistamo, puhtaiden ylijäämämaiden loppusijoitusalue, kiven otto, maantien levenyttäminen, suuret jätevesitunnelit, jätteen poltto- ja käsittelylaitokset, hiili-dioksidin talteenotto jne.

ARVIOINNIN SISÄLTÖ JA ARVIOITAVAT VAIKUTUKSET

Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset:

- 1) ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön;
- 2) maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon;
- 3) kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin;
- 4) alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen;
- 5) kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön.

Osallistumis- ja arviointiohjemassa esitetty arvioinnin sisältö⁴ / Suunniteltu kaavan valmisteluun osallistuminen ja arviontimenettely

OAS-luonnosta oli käsitelty yleiskaavan 1. viranomaisneuvottelussa 13.12.2010.⁵ Viranomaisten tulee esittää käsityksensä kaavaan liittyvistä tutkimus- ja selvitystarpeista mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, yleensä valmisteluvaiheen viranomaisneuvottelussa. Viranomaisneuvottelussa todettiin, että "Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ei käy ilmi, ovatko kaavoituksen yhteydessä tehtävät liikenteen ja maankäytön selvitykset YVA- näkökulmasta riittäviä". Viranomaisneuvottelun jälkeen OAS:aa korjattiin ennen sen nähtäville asettamista.

OAS:sta pyydettiin viranomaisten kannanottoja. (Kirje 1.2.2011). ELY-keskus ei antanut erillistä kannanottoa OAS:sta. Saapuneet OAS:aa koskevat mielipiteet ja kannanotot on referoitu ja niihin annettu vastineet vuorovaikutusraportissa (9.2.2012)⁶ OAS:aa täydennettiin ja päivitettiin palautteen johdosta.

Osallisilla on MRL:n mukaan mahdollisuus esittää ELY-keskukselle neuvottelua OAS:n riittävydestä ennen kaavaehdotuksen näytteille asettamista.

Huomioita: Toistaiseksi ei ole tehty?

OAS: Arvioidaan vaikutukset ainakin seuraaviin aihealueisiin:

- 1) Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen

Yva- laissa tarkoitetaan:

1) ympäristövaikutuksella hankkeen tai toiminnan aiheuttamia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia Suomessa ja sen alueen ulkopuolella:

- a) ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen;
- b) maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen;
- c) yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön;
- d) luonnonvarojen hyödyntämiseen; sekä
- e) a–d alakohdassa mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin;

Arviointiohjelma

ELY-keskus antaa lausunnon arviointiohjelmasta.

Huomioita: Onko YVA-laissa vastaavaa neuvottelumahdollisuutta?

YVA-lain vaatimus:

⁴ http://www.hel.fi/hel2/ksv/ostersundom/oas_tarkistettu_210411.pdf

⁵ \..14 KOKOUKSET\Viranomaisneuvottelut\Viranomaisneuvottelu Östersundomin yleiskaava 13 12 2010.pdf

⁶ http://www.hel.fi/hel2/ksv/ostersundom/yleiskaavaluonnos_vuorovaikutusraportti_su_ru_260312.pdf

Arvioidaan asutuksen ja työpaikkojen alueellinen sijoittuminen, asuntojen, työpaikkojen, palvelujen sekä virkistysalueiden määrä ja sijoittuminen, yhdyskuntarakenteentoimivuus ja eheys sekä olemassa olevan rakenteen hyväksikäyttömahdollisuus.

Huomioita: Östersundomin yleiskaavaluonnosten arvioinneissa on käsitelty myös alue- ja seuturakennetta vrt. YVA-laki puhuu vaikutuksista yhdyskuntarakenteeseen.

2) Liikenteeseen

Selvitetään ja arvioidaan vaikutukset liikenteen järjestämiseen ja kustannuksiin, eri liikennemuotoihin, liikennemääriin, liikenteen toimivuuteen, ympäristön kaupunkirakenteen tie-, katu- ja kevyen liikenteen verkkoon sekä joukkoliikennejärjestelmään.

Huomioita: OAS:ssa puhutaan Liikennevaikutustenarviointikohdassa "joukkoliikennejärjestelmästä" ei pelkästään raideliikenteestä.

3) Yhdyskunta- ja energiatalouteen

Tehdään kaavataloustarkastelut koko alueesta, yksittäisistä osa-alueista sekä liikennejärjestelmästä. Selvitetään maaperän rakentamisen, energia-, vesi- ja jätehuollon järjestämisen kustannukset sekä maan hintaan vaikuttavat tekijät.

4) Teknisen huollon järjestämiseen

Laaditaan yleistasauksen ja teknisen huollon verkostojen alustavat yleissuunnitelmat.

5) Luontoon, luonnonvarojen hyödyntämiseen ja luonnon monimuotoisuuteen

Arvioidaan rakentamisen ja lisääntyvän virkistyskäytön vaikutukset luonnonympäristöön, luonnonsuojelualueisiin ja Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille. Natura 2000 -alueille tehdään luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen luontotyyppi- ja lajikohtainen arviointi, jotta suunnittelun valmistelussa ja päätöksenteossa varmistetaan, ettei niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon, merkittävästi heikennetä.

6) Maisemaan, kaupunkikuvaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

Arvioidaan vaikutukset valtakunnallisesti ja paikallisesti merkittäviin maisema-alueisiin, kulttuuriympäristöön, muinaismuistolain mukaisiin muinaisjäänneksiin ja rakennettuihin ympäristöihin, muun muassa nykyisin rakentamattoman alueen muuttumisesta rakennettavaksi alueeksi.

7) Ilmastoon, veteen, ilmaan, maa- ja kallioperään

Selvitetään rakentamisen vaikutukset ilmastoon, veteen, ilmaan, maa- ja kallioperään sekä niiden antamat mahdollisuudet rakentamiselle.

8) TerveYTEEN

Liikenteen melu ja päästöt, ilman laatu ja päästöjen terveysvaikutukset, muut ympäristöhäiriöitä aiheuttavat toiminnot sekä mahdollinen maaperän kunnostustarve. Tehdään tulvariskitarkasteluja.

9) Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön

yhdyskuntarakenteeseen

kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen; luonnonvarojen hyödyntämiseen

rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön

maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon

ihmisten terveyteen

Arvioidaan asuinympäristöjen viihtyisyyttä ja toimivuutta, ratkaisujen synnyttämää asuntotarjontaa sekä eri väestöryhmien toimintamahdollisuuksia. Vaikutukset nykyisiin asuinalueisiin ja asukkaiden olosuhteisiin.

10) Elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin

Huomioita: tekijöiden keskinäistä vuorovaikutussuhdetta ei ole erikseen ohjelmoitu arvioinnin osa-alueeksi OAS:ssa. Kaavan arvioinneissa tarkastellaan kokonaisvaltaisesti eri vaikutusten muodostamaa yhteis- ja kokonaisvaikutusta myös suhteessa asetettuihin tavoitteisiin mukaan lukien valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

Huomioita: OAS:ssa ei ole esitetty yksilöityä tietoa raidehankkeista.

Huomioita: OAS:ssa esitetyt arvioinnin aihekokonaisuudet näyttäisivät kattavan YVA-lain ympäristövaikutuskategoriat.

Vertailu YVA-lain arviointiohjelman vaatimusten ja ÖYK:n asiakirjojen välillä

Raidevaihtoehtoja koskevat tiedot löytyvät OAS:n sijasta Östersundomin yleiskaavaluonnosten muusta valmistelumateriaalista: Itämetron esiselvityksestä, Östersundomin pikaraitiotien esiselvityksestä, kaavaluonnoksen selostuksesta⁷ ja II-osaisesta "Luonnosvaihtoehtojen arviointi ja vertailu" -raportista⁸. Seuraavassa on verrattu näissä esitettyjä tietoja YVA-menettelyn vaatimuksiin. Numerointi viittaa viereisessä sarakkeessa esitettyihin YVA-asetuksen arviointiohjelman sisältövaatimuskohtiin.

1) Hanketiedot.

Itämetrosta tai Östersundomin pikaraitiotiestä ei ole tehty hankesuunnitelmaa. Kaava-asiakirjoissa ei siksi ole esitetty kattavaa tietoa raidehankkeesta. Östersundom toimikunta vastaa yleiskaavan laadinnasta eikä ole metrohankkeesta vastaava. Toimikunta ja ELY-keskus ovat kuitenkin sopineet, että toimikuntaa voi YVA:n soveltamista koskevan päätöksenteon aikana pitää hankkeesta vastavana.

2) Vaihtoehdot.

Kaavatyön yhteydessä on selvitetty erilaisia liikennejärjestelmävaihtoehtoja. Nähtäville asetettua kaavaluonnosta edelsivät mm. seuraavat selvitystyöt, joihin kaik-

ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen

e) a–d alakohdassa mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin;

Arviointiohjelmassa on esitettävä tarpeellisessa määrin

- 1) tiedot hankkeesta, sen tarkoituksesta, suunnitteluvaiheesta, sijainnista, maankäyttötarpeesta ja hankkeen liittymisestä muihin hankkeisiin sekä hankkeesta vastaavasta;
- 2) hankkeen vaihtoehdot, joista yhtenä vaihtoehtona on hankkeen toteuttamatta jättäminen, jollei tällainen vaihtoehto erityisestä syystä ole tarpeeton;

⁷ http://www.hel.fi/hel2/ksv/ostersundom/kaavaluonnos_selostus_210411.pdf

⁸ http://www.hel.fi/hel2/ksv/ostersundom/yleiskaavaluonnos_vaihtoehtojen_arviointijavertailu_osall_270212.pdf

kiin sisältyi vaihtoehtotarkasteluja sekä oma vaikutusten arviointinsa:

- Helsinki -Porvoo kehysuunnitelma (2009) sisälsi oman liikennejärjestelmäselvityksensä⁹. Työ on referoitu Luonnosvaihtoehtojen arviointi- ja vertailuraportin I osassa.
- Itämetron esiselvitys (2010). Loppuraporttia on referoitu em. Luonnosvaihtoehtojen vertailuraportin I osassa.
- Östersundomin pikaraitiotien esiselvitys (2010)
- Majvikin metron esiselvitys (2011)¹⁰
- Östersundomin raidevaihtoehtojen vertailu (2011)¹¹

Viimeisin liikennejärjestelmätasoinen vaihtoehtoja käsittelevä erillisselvitys on ollut Östersundomin liikennejärjestelmävertailu 31.1.2012.¹² Vaihtoehtotarkastelut on esitetty kootusti em. "Luonnosvaihtoehtojen arviointi ja vertailu" -raporteissa.

Vaihtoehtoa, jossa Östersundomiin suunniteltaisiin laajamittaista kaupunkirakennetta ilman raide- tai joukkoliikennejärjestelmän mittavaa kehittämistä - ns. "0-vaihtoehtoa" - ei ole pidetty valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, kunnanosaliitoksen tavoitteiden tai ilmastomuutoksen hillitsemisen näkökulmasta mahdollisena eikä tällaista 0-vaihtoehtoa ole tarkasteltu. Yhtenä vaihtoehtona on alkuvaiheessa suppeasti tarkasteltu bussiliikenneperusteista liikennejärjestelmää.

3) Toteuttamisen edellyttämät luvat ja päätökset.

Hankesuunnitelman puuttuessa kaavatyössä ei ole erikseen selvitetty raidehankkeiden toteuttamisen edellyttämiä lupamenettelyjä ja päätöksiä. Itämetro sisältyy HLJ 2011 liikennejärjestelmäsuunnitelmaan. Kaavatyö on keskittynyt raideliikenteen ja maankäyttöratkaisujen yhteensovittamiseen.

Huomioita: Sisälsikö HLJ metrohankkeen vaikutusten arviointia?

4) Ympäristökuvaus, selvitykset, menetelmät.

Näitä tietoja on esitetty kaavaluonnoksen selostuksessa, raide-esiselvityksissä, "Luonnosvaihtoehtojen arviointi ja vertailu" -raporteissa sekä kaavaehdotuksen selostusluonnoksessa.

5) Vaikutusalue.

"Luonnosvaihtoehtojen arviointi ja vertailu" -raporttien

3) *tiedot hankkeen toteuttamisen edellyttämistä suunnitelmista, luvista ja niihin rinnastettavista päätöksistä;*

4) *kuvaus ympäristöstä, tiedot ympäristövaikutuksista koskevista laadituista ja suunnitelluista selvityksistä sekä aineiston hankinnassa ja arvioinnissa käytettävistä menetelmistä ja niihin liittyvistä oletuksista;*

5) *ehdotus tarkasteltavan vaikutusalueen rajauksesta;*

⁹ http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/ostersundom/HKI_Porvoo_Kehysuunnitelma_liikennejarjestelmaarviointi.pdf

¹⁰ http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/vos_2011-5.pdf

¹¹ http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/ostersundom/Ostersundomin_raidevertailu.pdf

¹² http://www.hel.fi/hel2/ksv/ostersundom/yleiskaavaluonnos_liikennejarjestelmavertailu_310112.pdf

alussa on käsitelty vaikutusaluetta, joka on eri vaikutuskokonaisuuksilla erilainen. Suuri osa tarkastelluista vaikutuksista ulottuu Helsingin seudulle. Vaikutusten arvioinnissa on seudullisia vaikutuksia tarkasteltaessa vaikutusalueena pääasiassa käytetty neljästätoista kunnasta koostuvaa Helsingin seutua täydennettynä Porvoolla, niiltä osin kuin se vaikutusten kohdentumisen kannalta on oleellista. Osa vaikutuksista kohdentuu koko maahan (valtakunnalliset vaikutukset).

- 6) Suunnitelma arviointimenettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestämisestä .

OAS:ssa on esitetty yleispiirteinen suunnitelma kaavan valmisteluun osallistumismahdollisuuksista ja vaikutusten arviointimenettelystä. OAS keskittyy kaavan valmisteluun osallistumisen suunnitteluun, arviointiin osallistumista siinä ei ole avattu (asiantuntija-arviointi).

Valmisteluvaiheen osallistumismahdollisuuksien suunniteltiin keskittyvän kaavaluonnoksen nähtävänäolovaiheeseen. OAS:ssa esitettiin tärkeimpinä kaavan valmisteluun osallistumismenettelynä erityisten keskustelutilaisuuksien lisäksi neuvottelut ja vapaamuotoinen keskustelu valmistelijoiden kanssa. Kaavaluonnokseen liittyvät keskustelutilaisuudet on yksilöity OAS:ssa ja mielipiteiden esittämisen määräaika esitetty. Suunnittelijat ovat tavattavissa erikseen sovittuina ajankohtina. OAS:ssa on viitattu yleiskaavan omiin nettisivuihin, joilla voi seurata valmistelua, tutustua aineistoon ja kertoa näkemyksensä. OAS:ssa kerrotaan osallisten kanssa tehtävän myös tiiviimpää yhteistyötä esimerkiksi erilaisissa neuvotteluissa tai perustamalla tarvittaessa työryhmiä jostain tietyistä aiheista tai alueesta.

OAS:n mukaan kaavaehdotusvaiheessa osallistumismahdollisuudet järjestetään nähtävänäpitoon liittyen. Nähtävänäoloaikana järjestetään OAS:n mukaan keskustelutilaisuuksia, ehdotuksesta voi jättää muistutuksia ja ehdotuksesta pyydetään lausunnot. Ehdotuksen nähtävänäolosta on OAS:ssa esitetty aika-arvio (nähtävälle vuonna 2012). Nähtävillelaittopaikat on kerrottu.

Osallistumismahdollisuuksista tiedotetaan OAS:n mukaan lehti-ilmoituksilla, nettisivuilla, kaavoituskatsauksissa sekä kaupunkisuunnittelulehdessä.

HUOMIOITA: Arviointiin osallistumismahdollisuuksia on mahdollista vielä tässä vaiheessa lisätä ja kohdentaa. Pitäisikö OAS päivittää: yhteystiedot, ehdotusvaiheen osallistuminen, aikatauluarvio?

OAS:n mukaan kaavan valmistelijat arvioivat vaikutuk-

- 6) *suunnitelma arviointimenettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestämisestä; sekä*

sia osana kaavoitustyötä. Vaikutusten arviointeja teetetään OAS:n mukaan myös muilla asiantuntijoilla. OAS:n mukaan vaikutusten arvioinnin tuloksia esitellään suunnittelun kuluessa osana kaavamateriaalia ja arvioinneista laaditaan yhteenveto kaavaselistukseen.

Tähän astinen toteutettu kaavoitukseen osallistumismenettely on kuvattu tarkemmin myöhemmin tässä taulukossa.

- 7) Arvio hankkeen suunnittelu- ja toteutusaikataulusta ja arvio kaavaehdotuksen valmistumisajankohdasta.

OAS sisältää arvion kaavaehdotuksen valmistumisajankohdasta (nähtävillä 2012). Hankesuunnitelman puuttuessa raidejärjestelmien suunnittelu- tai toteuttamisajankohtaa ei ole kaavatöön yhteydessä arvioitu. Raidejärjestelmästä ei ole päätöksiä.

HLJ 2011- liikennejärjestelmäsuunnitelmassa metrohanke Mellunmäki - Majvik on esitetty käynnistettäväksi ennen vuotta 2020 heti Länsimetron valmistumisen jälkeen ja arvioitu hankkeen kokonaisuudessaan valmistuvan ennen vuotta 2035. OAS:ssa ei ole esitetty arviota raidehankkeiden toteuttamisaikataulusta.

ARVIOINNIN OSALLISET

Osallistujat ja osallistumisen "laatu"

Kaavaa valmisteltaessa on oltava vuorovaikutuksessa niiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa, joiden oloihin tai etuihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, siten kuin jäljempänä tässä laissa säädetään.

Kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehdoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (osallinen), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Huomioita: MRL:ssä edellytetään kaavoitusmenettely-

- 7) *arvio hankkeen suunnittelu- ja toteuttamisaikataulusta sekä arvio selvitysten ja arviointiselostuksen valmistumisajankohdasta.*

menettelyssä kuullaan viranomaisia ja niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöjä ja säätiöitä, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea;

osallistumisella tarkoitetaan YVA-laissa hankkeesta vastaavan, yhteysviranomaisen, muiden viranomaisten ja niiden, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöjen ja säätiöiden, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea, välistä vuorovaikutusta ympäristövaikutusten arvioinnissa.

Yhteysviranomaisen on varattava hankkeen vaikutusalueen kunnille tilaisuus antaa lausuntonsa arviointiohjelmasta.

Yhteysviranomaisen on varattava hankkeen vaikutusalueen kunnille tilaisuus antaa lausuntonsa arviointiselostuksesta

Huomioita: YVA-laissa osallistumisella tarkoitetaan

tä osallisten mahdollisuutta arvioida kaavoituksen vaikutuksia. MRL:n määrittelemissä osallisyhmissä korostuvat luonnolliset henkilöt.

OAS:ssa luetellut osalliset:

Kaavan valmisteluun toivotaan osallistuvan kaikkien asiasta kiinnostuneiden. Osallisia ovat kaava-alueen ja sen vaikutusalueen maanomistajat ja -haltijat, asukkaat ja asuinosa- ja kiinteistöyhtiöt, alueella toimivat yritykset ja elinkeinon harjoittajat ja työssäkäyvät eli kaikki ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa.

Osallisia ovat yhdistykset, järjestöt ja yhteisöt, jotka toimivat alueella tai joiden toimialaa kaavassa käsitellään. Osallisia ovat viranomaiset, joiden toimialaa kaavoituksessa käsitellään. Näitä ovat ainakin:

- **Kuntayhtymät:** Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL), Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY), Uudenmaan liitto, Keski-Uudenmaan vesiensuojelun kuntayhtymä
- **Helsingin kaupungin hallintokunnat:** hallintokeskus, Helsingin Energia, Helsingin kaupungin museo, Helsingin kaupungin liikennelaitos (HKL), Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsingin Satama, Helsingin ympäristökeskus, kaupunginkirjasto, kiinteistövirasto, liikuntavirasto, nuorisosiainkeskus, opetusvirasto, pelastuslaitos, rakennusvalvontavirasto, rakennusvirasto, sosiaali- ja terveysvirasto, talous- ja suunnittelukeskus
- **Sipoon kunnan hallintokunnat:** sosiaali- ja terveydenhuolto-osasto, sivistysosasto, talous- ja hallintokeskus, tekniikka- ja ympäristöosasto
- **Vantaan kaupungin hallintokunnat:** Keskushallinnon toimiala, Maankäytön ja ympäristön toimiala, Sivistystoimen toimiala, Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala, Vapaa- ajan ja asukaspalveluiden toimiala
- **Valtion viranomaiset:** Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Helsingin poliisilaitos, Liikenne- ja viestintäministeriö, Liikennevirasto, Museovirasto, Metsähallitus, Metsäkeskus Rannikko, Metsäkeskus Häme-Uusimaa, puolustusvoimien Helsingin alue-toimisto, Porvoon museo, Suomen ympäristökeskus (SYKE), Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY), Uudenmaan kalastuspiiri, Ympäristöministeriö
- **Muut viranomaiset ja julkisyhteisöt:** Etelä-Suomen Energia Oy, Fingrid Oy, Helen sähköverkko Oy, Helsingin seurakuntayhtymä, Itä-Uudenmaan pelastuslaitos, Porvoon kaupunki, Porvoon museo, Sipoon seurakuntayhtymä, Säteilyturvakeskus, Tukes, Vantaan seurakuntayhtymä, Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, Vantaan energia

Huomioita: Östersundomin yleiskaavan OAS:ssa ei ole osalliseksi lueteltu Espoon kaupunkia, Länsimetro Oy:tä.

Huomioita: Jos itämetron vaikutusalueeksi mielletään Helsingin seutu + Porvoo, tulisiko ehdotusvaiheen lausunto pyytää kaikilta 14 kunnalta + Porvoolta? Tai, jos ajatellaan rannikon suuntaista liikkumista niin ainakin OAS:ssa erikseen mainittujen kuntien lisäksi Espoo, Kauniainen, Kirkkonummi?

Huomioita: Pitäisikö OAS:aa päivittää lisäämällä kunta-osallisia?

vuorovaikutusta ympäristövaikutusten arvioinnissa. YVA-laissa korostuvat viranomaiset, yhteisöt ja säätiöt, kunnat.

tä osallisten mahdollisuutta arvioida kaavoituksen vaikutuksia. MRL:n määrittelemissä osallisyhmissä korostuvat luonnolliset henkilöt.

OAS:ssa luettelut osalliset:

Kaavan valmisteluun toivotaan osallistuvan kaikkien asiasta kiinnostuneiden. Osallisia ovat kaava-alueen ja sen vaikutusalueen maanomistajat ja -haltijat, asukkaat ja asuinosa- ja kiinteistöyhtiöt, alueella toimivat yritykset ja elinkeinon harjoittajat ja työssäkäyvät eli kaikki ne, joiden asumiseen, työnteekseen tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa.

Osallisia ovat yhdistykset, järjestöt ja yhteisöt, jotka toimivat alueella tai joiden toimialaa kaavassa käsitellään. Osallisia ovat viranomaiset, joiden toimialaa kaavoituksessa käsitellään. Näitä ovat ainakin:

- Kuntayhtymät: Helsingin seudun liikenne- kuntayhtymä (HSL), Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSL), Uudenmaan liitto, Keski-Uudenmaan vesiosuuskunta kuntayhtymä
- Helsingin kaupungin hallintokunnat: hallinto-osasto, Helsingin Energia, Helsingin kaupungin museo, Helsingin kaupungin liikennelaitos (HKL), Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsingin Satama, Helsingin ympäristökeskus, kaupunginkirjasto, kiinteistövirasto, liikuntavirasto, nuorisoasiainkeskus, opetusvirasto, pelastuslaitos, rakennusvalvontavirasto, rakennusvirasto, sosiaali- ja terveystieteiden, talous- ja suunnittelukeskus
- Sipoon kunnan hallintokunnat: sosiaali- ja terveydenhuolto-osasto, sivistysosasto, talous- ja hallinto-osasto, tekninen- ja ympäristöosasto
- Vantaan kaupungin hallintokunnat: Keskushallinnon toimiala, Maankäytön ja ympäristön toimiala, Sivistystoimen toimiala, Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala, Vapaa-ajan ja asukaspalveluiden toimiala
- Valtion viranomaiset: Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Helsingin poliisilaitos, Liikenne- ja viestintäministeriö, Liikennevirasto, Museovirasto, Metsähallitus, Metsäkeskus Rannikko, Metsäkeskus Häme-Uusimaa, puolustusvoimien Helsingin alue toimisto, Porvoon museo, Suomen ympäristökeskus (SYKE), Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY), Uudenmaan kalastuspiiri, Ympäristöministeriö
- Muut viranomaiset ja julkisyhteisöt: Etelä-Suomen Energia Oy, Fingrid Oy, Helen sähköverkko Oy, Helsingin seurakuntayhtymä, Itä-Uudenmaan pelastuslaitos, Porvoon kaupunki, Porvoon museo, Sipoon seurakuntayhtymä, Säteilyturvakeskus, Tukes, Vantaan seurakuntayhtymä, Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, Vantaan energia

Huomioita: Östersundomin yleiskaavan OAS:ssa ei ole osalliseksi luettelu Espoon kaupunkia, Länsimetro Oy:tä.

Huomioita: Jos itämetron vaikutusalueeksi mietitään Helsingin seutu + Porvoo, tulisiko ehdotusvaiheen lausunto pyytää kaikilta 14 kunnalta + Porvoolta? Tai, jos ajatellaan rannikon suuntaista liikkumista niin ainakin OAS:ssa erikseen mainittujen kuntien lisäksi Espoo, Kauniainen, Kirkkonummi?

Huomioita: Pitäisikö OAS:aa päivittää lisäämällä kuntaosallisia?

vuorovaikutusta ympäristövaikutusten arvioinnissa. YVA-laissa korostuvat viranomaiset, yhteisöt ja säätiöt, kunnat.

Aineisto on ollut siellä jatkuvasti saatavilla ja sitä on päivitetty.

Kaavaluonnoksen selostuksessa (2011) oli esitetty yleispiirteinen, osin ohjelmointityyppinen vaikutusten arviointi. Kaavaluonnoksen selostukseen ei esimerkiksi sisällynyt yhteenvetoa tehdyistä vaikutusten arvioinneista eikä selostuksessa oltu läpikäyty suunnittelussa esillä olleita raidevaihtoehtotarkasteluja tai esitetty kustannusarvioita raidehankkeista. Nämä tiedot löytyvät raide-esiselvityksistä.

ELY-keskus totesi kaavaluonnoksesta antamassaan lausunnossa: "Jatkosuunnittelussa on esitettävä erilaisia kaavavaihtoehtoja, joiden vaikutukset on samanhajaisesti arvioitava". Alustavasta kaavaluonnoksesta saadun palautteen perusteella valmisteltiin viisi kaavaluonnosvaihtoehtoa, joista laadittiin erillinen liikennejärjestelmävertailu¹³. Samassa yhteydessä raportoitii kaikki siihen astisen suunnittelun vaihtoehtotarkastelut. Kaavaluonnosta edeltäneet vaihtoehtotarkastelut arviointineen koottiin erilliseen raporttiin "Luonnosvaihtoehtojen arviointi ja vertailuraportti, Osa I" (27.2.2012)¹⁴. Viiden kaavaluonnosvaihtoehdon vaikutustenarviointi ja keskinäinen vertailu raportoitii osassa II.¹⁵ Kaavaluonnosvaihtoehtojen arvioinneissa hyödynnettiin OAS:sta ja nähtävänä olleesta kaavaluonnoksesta saatua palautetta, tehtyjä selvityksiä niihin sisällytyneine osallistumisineen sekä yhteinenostersundom sivuston keskustelun kautta saatua palautetta. Raporteissa on suunnittelun tavoitteita, vaihtoehtotarkasteluja ja vaikutusten arvioita käsitelty laajemmin kuin alustavan kaavaluonnoksen nähtävänäpi-toaineistoon kuuluneessa kaavaselostuksessa (2011).

Raportit olivat osa päättäjien käsittelyssä¹⁶ ollutta aineistoa vaiheessa, jossa päätettiin, minkä kaavaluonnoksen pohjalta lähdetään laatimaan kaavaehdotusta. Raportit laitettiin nettisivuille helmikuussa 2012, kun luottamusmieselimet ryhtyivät valitsemaan kaavaluonnoksista yhtä kaavaehdotuksen pohjaksi. Raportit eivät ole olleet "virallisesti nähtävänä".

Vertailu YVA-lain arviointiselostuksen vaatimusten ja ÖYK:n asiakirjojen välillä

ranomaisen lausunnon pohjalta sekä laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen.

Arviointiselostus on toimitettava yhteysviranomaiselle sekä liitettävä hanketta koskeviin hakemusasiakirjoihin siten kuin siitä erikseen säädetään.

Huomioita: Arviointi- ja vertailuraportit toimitettiin ELY-keskukseen Rolf Nyströmille keväällä 2012.

¹³ http://www.hel.fi/hel2/ksv/ostersundom/yleiskaavaluonnos_liikennejarjestelmavertailu_310112.pdf

¹⁴ http://www.hel.fi/hel2/ksv/ostersundom/yleiskaavaluonnos_vaihtoehtojen_arviointijavertailu_osai_270212.pdf

¹⁵ http://www.hel.fi/hel2/ksv/ostersundom/yleiskaavaluonnos_vaihtoehtojen_arviointijavertailu_osall_270212.pdf

¹⁶ Luottamusmieskäsittelyyn vietiin vaihtoehdot, joista ehdotettiin vaihtoehtoa B tulevan kaavaehdotuksen pohjaksi. Kuntien luottamusmieselinten puoleltua vaihtoehtoa B kaavaehdotuksen pohjaksi, hyväksyi Östersundom toimikunta kaavaehdotuksen laadittavaksi vaihtoehdon B pohjalta.

Vastaavatko raide-esiselvitykset tai kaavaselostus YVA-lain arviointiselostusta? Luonnosvaihtoehtojen arviointi- ja vertailuraportti on perusteellisin selvitys kaavaluonnoksen valmisteluun sisältyvästä raidevaihtoehtojen vaikutusten arvioinnista. Siihen on koottu kaikki kaavan esivalmistelun ja kaavaluonnoksen valmistelun aikana tehdyt vaihtoehtotarkastelut, vaikutusarviointit ja valintojen perustelut. Seuraavassa onkin vertailtu YVA-lain arviointiselostukselle asettamia vaatimuksia ja "Luonnosvaihtoehtojen arviointi ja vertailu -raportin" sisältöä.

Luonnosvaihtoehtojen arviointi- ja vertailuraportti

Numerointi viittaa viereisessä sarakkeessa esitettyihin YVA-asetuksen mukaisen arviointiselostuksen vaatimuksiin

1) Arviointiohjelman tiedot tarkistettuina.

Ks. aiemmin kohta arviointiohjelman sisältö (hanketiedot, vaihtoehdot jne.)

2) Selvitys hankevaihtoehtojen suhteesta maankäyttösuunnitelmiin sekä luonnonvarojen käyttöä ja ympäristönsuojelua koskeviin suunnitelmiin ja ohjelmiin.

Käsiteltyjen vaihtoehtojen suhdetta maankäyttösuunnitelmiin on esitelty osaraportissa I tavoitteiden esittelyn kautta. Kaavaluonnoksen suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja maakuntakaavaan on kaavaluonnoksen selostuksessa ja arviointiraporteissa käsitelty tavoitteiden kautta, mutta arviot siitä, miten kaavaratkaisu toteuttaa maankäytön suunnittelujärjestelmästä johdettuja tavoitteita tehdään vasta kaavaehdotuksen selostukseen.

Natura-arviointi on kesken. Vaihtoehtojen arviointi- ja vertailuraporteissa on esitetty sen hetkisten väliarvioiden tuloksia. Suhdetta Sipoonkorven kansallispuistoon ja käynnissä olleeseen hoito- ja käyttösuunnitelman laadintaan on raporteissa käsitelty suunnittelutilanteen keskeneräisyyden huomioiden. Kooste suhteesta ympäristönsuojeluohjelmiin ja -suunnitelmiin puuttuu tähän astisista kaavaselostuksista.

3) Hankkeen keskeiset ominaisuudet ja tekniset ratkaisut, kuvaus toiminnasta, (liikenteestä), ja arvio jätteen ja päästöjen laadusta ja määrästä ottaen huomioon hankkeen suunnittelu-, rakentamis- ja käyttövaiheet.

Hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen.

Arviointiselostuksen vaatimukset

Arviointiselostuksessa on esitettävä tarpeellisessa määrin:

1) 9 §:ssä tarkoitetut tiedot tarkistettuina; (= arviointiohjelman tiedot tarkistettuina)

2) selvitys hankkeen ja sen vaihtoehtojen suhteesta maankäyttösuunnitelmiin sekä hankkeen kannalta olennaisiin luonnonvarojen käyttöä ja ympäristönsuojelua koskeviin suunnitelmiin ja ohjelmiin;

3) hankkeen keskeiset ominaisuudet ja tekniset ratkaisut, kuvaus toiminnasta, kuten tuotteista, tuotantomääristä, raaka-aineista, liikenteestä, materiaaleista, ja arvio jätteiden ja päästöjen laadusta ja määrästä ottaen huomioon hankkeen suunnittelu-, rakentamis- ja käyttövaiheet mahdollinen purkaminen mukaan lukien;

Hankesuunnitelmaa ei ole, joten kaava-asiakirjoissa ei ole tällä tarkkuudella selvitetty raidehankkeita. Raidejärjestelmien keskeiset tekniset ratkaisut ja liikennöinnin kuvaukset on esitetty raide-esiselvityksissä.

4) Arvioinnissa käytetty keskeinen aineisto.

On esitetty luetteloina kaavaluonnoksen selostuksessa ja arviointiraporteissa.

5) Selvitys ympäristöstä sekä arvio hankevaihtoehtojen ympäristövaikutuksista, käytettyjen tietojen mahdollisista puutteista ja keskeisistä epävarmuustekijöistä, arvio mahdollisista ympäristöönnettomuuksista;

Ympäristöselvitykset ja ympäristövaikutukset on esitetty yleiskaavatarkkuuksina arvioina ja raportoitu arviointiraporteissa. Epävarmuustekijöitä on esitelty. Ympäristöönnettomuusriskejä ei ole yksilöidysti esitelty, näkökulmana on ollut liikenneturvallisuus.

6) Hankevaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuus.

Raidevaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuutta on selvitetty. Selvitykset on raportoitu arviointiraportteihin ja kaavaluonnoksiin on valittu toteuttamiskelpoisimmaksi valitut linjaukset.

7) Ehdotus toimiksi, joilla ehkäistään ja rajoitetaan haitallisia ympäristövaikutuksia.

Yleiskaavatarkkuudella on annettu kaavaselostuksessa ja arviointiraporteissa jatkosuunnittelusuosituksia.

Huomioita: Erottuuko raporteista selkeästi?

8) Hankkeen vaihtoehtojen vertailu.

Liikennejärjestelmävertailu(i)ssa on erikseen keskitytty tähän. Liikennejärjestelmävertailun tuloksia on esitetty luonnosvaihtoehtojen arviointi- ja vertailuraporteissa.

9) Ehdotus seurantaohjelmaksi

Ei ole esitetty. Kaavaehdotuksen selostusluonnoksessa on tarkoitus esittää ehdotus kaavan vaikutusten seurannasta ohjelma.

10) Selvitys arviointimenettelyn vaiheista osallistumismenettelyineen

Ei ole esitetty. Kaavaehdotuksen selostuksessa on tarkoitus esittää selvitys kaavoitukseen osallistumismenettelystä.

11) Selvitys siitä, miten yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on otettu huomioon;

Kaavamenettelyyn ei kuulu tällaista lausuntoa. Vuorovaikutusraportissa on annettu vastineet OAS:sta esitettyihin kannanottoihin.

4) arvioinnissa käytetty keskeinen aineisto;

5) selvitys ympäristöstä sekä arvio hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista, käytettyjen tietojen mahdollisista puutteista ja keskeisistä epävarmuustekijöistä, mukaan lukien arvio mahdollisista ympäristöönnettomuuksista ja niiden seurauksista;

6) selvitys hankkeen ja sen vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuudesta;

7) ehdotus toimiksi, joilla ehkäistään ja rajoitetaan haitallisia ympäristövaikutuksia;

8) hankkeen vaihtoehtojen vertailu;

9) ehdotus seurantaohjelmaksi;

10) selvitys arviointimenettelyn vaiheista osallistumismenettelyineen;

11) selvitys siitä, miten yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on otettu huomioon; sekä

12) yleistajuinen ja havainnollinen yhteenveto 1–11

12) yleistajuinen ja havainnollinen yhteenveto 1–11 kohdassa esitetyistä tiedoista.

Arviointiraporttien tiivistelmä, johdanto ja alkusanat toimivat tällaisina.

Huomioita: Vastaavatko vaihtoehtojen arviointi- ja vertailuraportit YVA-lain arviointiselostukselle asetettuja vaatimuksia? Edellisen itsearvioinnin perusteella ilmeisesti ei. Näin ollen todennäköisesti kaavaluonnoksen selostus ja raide-esiselvitysraportit eivät yksityiskohdiltaan myöskään vastaa YVA-lain arviointiselostukselle asetettuja vaatimuksia. Toisaalta YVA-laissa edellytetään selvittämistä arviointiselostuksessa "tarpeellisin määrin".....

Toteutunut vuorovaikutus kaavan valmistelussa

Seuraavassa on tarkasteltu, miten kaavan valmistelun vuorovaikutus on toteutunut. Tarkastelussa on käsitelty tiedottamista ja kaavan valmisteluun liittyvää vuorovaikutusta sekä kaavan vaikutusten arviointiin osallistumista. Vertailua tehdään yksityiskohtaisemmin YVA-menettelyn arviointiselostuksesta kuulemiseen.

Kaavan valmisteluaineiston nähtävänäolosta tiedottaminen

Kaavaluonnoksen nähtävänäolosta tiedotettiin samalla tavalla kuin OAS:n nähtävänäolosta. (Tiedotusmenetelmät: kirje viranomaisille, lehti-ilmoitus seitsemässä sanomalehdessä, kolmen kunnan nettisivuilla = *Sähköinen kuulutus?*) Lisäksi valmisteluaineiston nähtävänäolosta ja osallistumismahdollisuuksista lähetettiin uutiskirje noin 150 henkilölle.

Huomioita: Jos raidehankkeen tod.näk. vaikutusalue on laajempi kuin kolme kuntaa, kaavaluonnosaineistosta tiedottamisen laajuus ei kuntien ilmoitustaulujen suhteen vastaa YVA-lain vaatimuksia

Määräajat

Mielipiteet valmisteluaineistosta tuli esittää viimeistään 23.5.2011. Nähtävänäoloaika oli 21.4.–23.5.2011 (33 pv, 23 arkipäivää).

Viranomaistahoille lähetettiin kirje (päiväys 26.4.2011), jossa pyydettiin kannanotot yleiskaavan valmisteluaineistosta viimeistään 6.6.2011.

Huomioita: 30 pv laskettuna 6.6..sta taaksepäin olisi 8.5. 6.6. -> ylittää? YVA-lain vähimmäisvaatimuksen.

Vuorovaikutusmenetelmät

Kaavaluonnos ja muu valmisteluaineisto olivat nähtä-

kohdassa esitetyistä tiedoista.

YVA-lainsäädännön edellyttämä vuorovaikutus arvioinnin tekemisessä ja arviointiselostuksesta

Arviointimenettely = menettelyä, jossa selvitetään ja arvioidaan tiettyjen hankkeiden ympäristövaikutukset ja **kuullaan**

Arviointiselostus....

Yhteysviranomaisen on huolehdittava arviointiselostuksen tiedottamisesta kuuluttamalla siitä viipymättä vähintään 14 päivän ajan hankkeen todennäköisen vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa säädetään. Kuulutus on lisäksi julkaistava sähköisesti ja ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä.

arviointiselostuksesta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen.

Muu osallistuminen

Edellä 8 a ja 11 §:ssä säädetyn lisäksi hankkeesta vastaava ja yhteysviranomainen voivat sopia tiedottamisen ja kuulemisen järjestämisestä myös muulla tavalla.

Yhteysviranomaisen on varattava hankkeen vaikutusalueen kunnille tilaisuus antaa lausuntonsa arviointiselostuksesta. Mielipiteet ja lausunnot on toimitettava yhteysviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää vähintään 30 päivää ja enintään 60 päivää.

villä 11 eri paikassa Helsingissä, Vantaalla ja Sipoossa sekä yleiskaavan omilla nettisivuilla.

Nähtävilläolovaiheessa yleiskaavalle avattiin omat nettisivut. Sivulla on mahdollista seurata suunnittelun etenemisestä, tutustua aineistoon, keskustella erilaisista teemoista ja tilata uutiskirje suoraan omaan sähköpostiin. Kaavaluonnoksen aineisto on ollut valmistumisestaan helmikuussa 2011 asti esillä yhteinenostersundom-sivuilla. (= jo ennen nähtävänäpitoa). Kaavan selvitykset on koottu nettisivuille kronologiseen järjestykseen.¹⁷

Kaavaluonnosta ja selvitysaineistoa esiteltiin Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston "Kaavoista kaupungiksi - kaupunkisuunnittelumessuilla" 5.-9.4.2011. Kävijöillä oli mahdollisuus keskustella kaavahankkeesta Östersundomin messuosastolla.

Toukokuussa järjestettiin kuusi yleisötilaisuutta, joihin osallistui yhteensä noin 300 henkilöä. Tilaisuuksissa esiteltiin suunnitelmia ja selvitysaineistoja sekä käytiin yleistä keskustelua. Lisäksi osalliset keskustelivat suunnittelijoiden kanssa pienryhmissä.

Koko kaavaprosessin ajan osallisilla on ollut mahdollisuus varata aika suunnittelijatapaamiseen tai ottaa puhelimitse yhteyttä. Suunnittelijat ovat myös vierailleet asukasyhdistysten vuosikokouksissa keskustellessaan suunnittelukysymyksistä ja -prosessista.

Nähtävänäolosta irrotettuja osallistumismenettelyjä on käytetty erilliselvitysten yhteydessä (esim. pienyritysten toimintamahdollisuuksien selvittely). Keskenäiseen kaavaehdotuksen luontovaikutusten arviointimenettelyyn on kuulunut mm. työpaja luontojärjestöjen kanssa.

Huomioita: MRL edellyttää kaavaehdotuksen julkaisemista mahdollisuuksien mukaan myös sähköisesti, YVA-laissa ei edellytetä arviointiohjelman sähköistä julkaisemista.

Huomioita: YVA-lain vaatimukset edellytetyille vuorovaikutukselle koskevat lähinnä kuulemista. Östersundomin yleiskaavaprosessissa on ollut käytössä monipuoliset osallistumis-/kuulemismenettelyt.

Kaavaluonnoksen arviointiin osallistumismahdollisuudet aineiston kannalta (eli minkälaisen aineiston avulla osalliset muodostivat käsityksensä /raidehankkeen vaikutuksista)

Kaavaluonnoksen nähtävillä olleessa valmisteluaineis-

¹⁷ <http://yhteinenostersundom.fi/yleiskaava/aineistot/>

tossa olivat raide-esiselvitykset ja kaavaselostus. Raide-esiselvitysraporteissa oli vaikutusarviot käsitellyistä vaihtoehtoista, arvioinnista ei ollut yhteenvedoja kaavaselostuksessa.

Luonnoksesta saatu palaute ja sen vaikutus kaavan valmisteluun

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä valmisteluaineistosta saatiin yhteensä 173 mielipidettä ja 73 kannanottoa. Mielipiteisiin ja kannanottoihin laadittiin teemoittaiset vastaukset, jotka on raportoitu erilliseen vuorovaikutusraporttiin. Osallisten alustavasta kaavaluonnoksesta antamassa palautteessa esille tuomat vaikutukset ja arviointiprosessia koskevat näkökulmat ovat olleet seuraavassa suunnitteluvaiheessa mukana eli niissä esiintuotuja seikkoja mm. vaikutusten arvioinnin suuntaamisessa on huomioitu kaavaluonnosvaihtoehtojen vaikutusten arvioinnissa sekä jo tekeillä olevassa kaavaehdotuksen vaikutusten arvioinnissa.

Kaavan laatiminen on kesken

- kaavaehdotusta laaditaan
- vaikutusten arviointia jatketaan
- natura-arviointia jatketaan
- kaavaehdotus asetetaan nähtäville ja siitä pyydetään lausunnot myös ELY:ltä

Arviointimenettelyn päättyminen

Yhteysviranomainen antaa lausuntonsa arviointiselostuksesta ja sen riittävydestä. Lausunto on annettava hankkeesta vastaavalle kahden kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä. Lausunnossa on esitettävä yhteenveto muista lausunnoista ja mielipiteistä. Arviointimenettely päättyy, kun yhteysviranomainen toimittaa lausuntonsa sekä muut lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle. Lausunto on samalla toimitettava tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, hankkeen vaikutusalueen kunnille sekä tarvittaessa maakuntien liitoille ja muille asianomaisille viranomaisille.